

Španjolski sudovi moraju provjeriti jasnoću i razumljivost ugovorne odredbe sadržane u ugovorima o hipotekarnom kreditu kojom se predviđa primjena promjenjive kamatne stope na temelju indeksa španjolskih štedionica

Ako zaključe da je ta ugovorna odredba nepoštena, oni mogu taj indeks, radi zaštite potrošača od osobito štetnih posljedica koje mogu proizaći iz ništetnosti ugovora o kreditu, nadomjestiti zamjenskim indeksom predviđenim španjolskim propisima

U presudi **Gómez del Moral Guasch** (C-125/18), objavljenoj 3. ožujka 2020., Sud je zasjedajući u velikom vijeću zaključio da **odredba ugovora o hipotekarnom kreditu sklopljenog između potrošača i trgovca, u skladu s kojom kamatna stopa koju potrošač mora platiti varira ovisno o referentnom indeksu koji se temelji na hipotekarnim kreditima španjolskih štedionica** (u daljnjem tekstu: referentni indeks), pri čemu je taj indeks predviđen španjolskim pravom, **ulazi u područje primjene Direktive o nepoštenim ugovornim odredbama**¹. Naime, **ta ugovorna odredba ne odražava zakonske ili podzakonske prisilne norme u smislu članka 1. stavka 2. te direktive**. Sud je također naveo da **španjolski sudovi moraju provjeriti jasnoću i razumljivost takve ugovorne odredbe, i to neovisno o tome je li španjolsko pravo iskoristilo mogućnost ponuđenu državama članicama da, sukladno članku 4. stavku 2. Direktive, predvide da se ocjena nepoštenosti ugovorne odredbe ne odnosi, među ostalim, na definiciju glavnog predmeta ugovora. Ako ti sudovi zaključe da je navedena ugovorna odredba nepoštena, oni mogu taj indeks, radi zaštite potrošača od osobito štetnih posljedica koje mogu proizaći iz ništetnosti ugovora o kreditu, nadomjestiti zamjenskim indeksom predviđenim španjolskim propisima.**

Ta presuda donesena je povodom zahtjeva za prethodnu odluku koji je uputio Juzgado de Primera Instancia nº 38 de Barcelona (Prvostupanjski sud br. 38 u Barceloni, Španjolska). Marc Gómez del Moral Guasch tom je sudu podnio tužbu vezano uz navodnu nepoštenost odredbe o ugovorenoj promjenjivoj kamatnoj stopi, sadržane u ugovoru o hipotekarnom kreditu koji je sklopio s bankovnom institucijom Bankia SA. Prema toj ugovornoj odredbi kamatna stopa koju potrošač mora platiti varira ovisno o referentnom indeksu. Taj se referentni indeks predviđao nacionalnim propisom te su ga kreditne institucije mogle primjenjivati na hipotekarne kredite. Španjolski sud međutim ističe da je indeksacija promjenjivih kamata koja se izračunava na temelju referentnog indeksa bila nepovoljnija od stope koja se izračunava na temelju prosječne stope na europskom međubankarskom tržištu (Euribor), koja se navodno koristi kod 90 % hipotekarnih kredita ugovorenih u Španjolskoj, uz dodatne troškove u visini od 18 000 do 21 000 eura po kreditu.

Sud je u prvom redu podsjetio da su ugovorne odredbe koje odražavaju zakonske ili podzakonske prisilne norme isključene iz područja primjene Direktive². Sud je međutim napomenuo da, što mora provjeriti španjolski sud, **nacionalni propis mjerodavan u konkretnom slučaju nije za kredite s promjenjivom kamatnom stopom propisivao korištenje službenog referentnog indeksa već je samo utvrđivao uvjete koje „referentni indeksi ili stope” moraju ispunjavati da bi ih kreditne institucije mogle koristiti**. Sud je stoga zaključio da ulazi u područje primjene Direktive odredba ugovora o hipotekarnom kreditu koja predviđa da se kamatna stopa koja se primjenjuje na

¹ Direktiva Vijeća 93/13/EEZ od 5. travnja 1993. o nepoštenim uvjetima u potrošačkim ugovorima (SL 1993., L 95, str. 29.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 15., svezak 12., str. 24.)

² Članak 1. stavak 2. Direktive

kredit temelji na jednom od službenih referentnih indeksa predviđenih nacionalnim propisom koje kreditne institucije mogu primjenjivati na hipotekarne kredite ako taj propis ne predviđa ni prisilnu primjenu tog indeksa neovisno o izboru ugovornih strana ni njegovu dispozitivnu primjenu u slučaju nepostojanja drugačijeg dogovora između tih strana.

Drugo, Sud je razmatrao ovlasti nacionalnog suda prilikom nadzora transparentnosti ugovorne odredbe koja se odnosi na glavni predmet ugovora. Članak 4. stavak 2. Direktive određuje naime da se ocjena nepoštenosti ugovornih odredbi ne odnosi, među ostalim, na definiciju glavnog predmeta ugovora ako su te odredbe jasno i razumljivo sastavljene³. Španjolski sud pita se ima li nacionalni sud mogućnost, čak i ako ta odredba direktive nije prenesena u nacionalno pravo, nadzora nad time ispunjava li ugovorna odredba, kao što je to sporna ugovorna odredba, zahtjev transparentnosti predviđen Direktivom. U tom smislu Sud je naglasio da ugovorne odredbe uvijek moraju zadovoljavati zahtjev jasnoće i razumljivosti⁴. Taj se zahtjev prema mišljenju Suda primjenjuje i onda kada ugovorna odredba ulazi u područje primjene spomenute odredbe te čak i ako dotična država članica, u konkretnom slučaju Španjolska, tu odredbu nije prenijela u svoj pravni sustav. Prema tome, **sud države članice uvijek je dužan provjeriti jasnoću i razumljivost ugovorne odredbe koja se odnosi na glavni predmet ugovora.**

Treće, Sud je zaključio da, kako bi ispunjavala zahtjev transparentnosti u smislu Direktive⁵, **ugovorna odredba kojom se određuje promjenjiva kamatna stopa sadržana u ugovoru o hipotekarnom kreditu ne samo da mora biti razumljiva na formalnoj i gramatičkoj razini, nego mora i prosječnom potrošaču, koji je uobičajeno obaviješten i postupa s dužnom pažnjom i razboritošću, omogućavati da razumije konkretno funkcioniranje načina izračuna te stope i samim time da na osnovi preciznih i razumljivih kriterija procijeni potencijalno značajne ekonomske posljedice koje bi takva odredba mogla imati na njegove financijske obveze.** U tom smislu posebno relevantne informacije su, s jedne strane, činjenica da su osnovne informacije o izračunu kamatne stope lako dostupne svima koji žele ugovoriti hipotekarni kredit, zbog toga što je način izračuna te stope objavljen u službenom listu dotične države članice, i, s druge strane, pružanje informacija potrošaču od strane trgovca o prošlim kretanjima indeksa na temelju kojeg se ta stopa izračunava.

Četvrto, kada je riječ o ovlastima nacionalnog suda prilikom utvrđivanja moguće nedopuštenosti ugovorne odredbe u smislu Direktive, Sud je podsjetio da se toj direktivi⁶ ne protivi to da nacionalni sud primjenom načela ugovornog prava ukine nepoštenu odredbu ugovora sklopljenog između trgovca i potrošača te da je zamijeni dispozitivnom odredbom nacionalnog prava u situacijama kad bi sud zbog utvrđivanja ništetnosti nepoštene odredbe morao ugovor u cijelosti proglasiti ništetnim, izlažući time potrošača osobito štetnim posljedicama. Naime, takvo utvrđivanje ništetnosti načelno bi moglo dovesti do neposrednog dospjeća na naplatu preostalog iznosa kredita koji bi svojom veličinom mogao nadići financijsku sposobnost potrošača pa bi slijedom toga ono imalo prije za cilj sankcionirati potrošača, a ne davatelja kredita kojega se takvim postupanjem ne bi odvratio od uključivanja takvih odredbi u ugovore koje su dio njegove ponude. U konkretnom slučaju španjolski je zakonodavac nakon sklapanja spornog ugovora o kreditu uveo „zamjenski” indeks koji je, podložno provjeri suda koji je uputio zahtjev, dispozitivne naravi. U tim okolnostima Sud je zaključio da se **Direktivi⁷ ne protivi to da u slučaju ništetnosti nepoštene ugovorne odredbe kojom se određuje referentni indeks za izračun promjenjivih kamata za kredit nacionalni sud zamijeni taj indeks navedenim zamjenskim indeksom koji se primjenjuje kad ne postoji suprotni sporazum ugovornih strana ako dotični ugovor o hipotekarnom kreditu ne može nastaviti postojati u slučaju ukidanja te nepoštene odredbe, te ako bi utvrđivanje ništetnosti tog ugovora u cijelosti potrošača izložilo osobito štetnim posljedicama.**

³ Članak 4. stavak 2. Direktive o ugovornim odredbama koje se odnose na glavni predmet ugovora ili na primjerenost cijene i naknade, s jedne strane, i usluge ili robu koje se pružaju zauzvrat, s druge strane.

⁴ Članak 5. Direktive

⁵ Članak 4. stavak 2. i članak 5. Direktive

⁶ Članak 6. stavak 1. Direktive

⁷ Članak 6. stavak 1. i članak 7. stavak 1. Direktive

NAPOMENA: Prethodni postupak omogućuje sudovima država članica da u okviru postupka koji se pred njima vodi upute Sudu pitanja o tumačenju prava Unije ili o valjanosti nekog akta Unije. Sud ne rješava spor pred nacionalnim sudom. Na nacionalnom je sudu da predmet riješi u skladu s odlukom Suda. Ta odluka jednako obvezuje i druge nacionalne sudove pred kojima bi se moglo postaviti slično pitanje.

Neslužbeni dokument za medije koji ne obvezuje Sud.

[Cjelovit tekst](#) presude objavljuje se na stranici CURIA na dan objave.

Osoba za kontakt: Corina Gabriela Socoliuc ☎ (+352) 4303 4293

Snimke s objave presude nalaze se na „[Europe by Satellite](#)” ☎ (+32) 2 2964106